

Zsolnay Vision II.

Marcalek Mercédesz

Pécsi Tudományegyetem, Művészeti kar, Osztatlan festőművész szak,

ötödik évfolyam

Témavezető: Prof. Nyilas Márta DLA, egyetemi tanár

Pályaművem a Zsolnay Vision projekt vagy festmény sorozat egyik darabja a Zsolnay Vision II. c. munka. Ezért szeretnék röviden beszélni a festmény sorozatról és ezt követően a szóban forgó munka kutatási és munkafázisait szeretném bemutatni. Először az előzményekre, majd a művészettörténeti háttérre végül pedig a projekt elemzésére fogok rátérni.

A bemutatni kívánt sorozat előzményeként az egyetemi tanulmányaim harmadik félévében elkezdett irányt tekintem, hiszen akkor kezdtem el jobban belemerülni a növényi formák ismeretébe. Abban az időben egy virágboltban dolgoztam diákmunkásként és rengeteg vizuális inger ért ezzel a témával kapcsolatban. Abban a munkakörben a kedvenc mozzanatom az volt, amikor a nagy fehér munkapulton a választott virágokat és zöldeket egy vad egységként rendezés nélkül kiteríthettem. Ez a kiterítés volt az, ami elindított a felé az alkotói felfogás felé, amit most is alkalmazok. Szerettem volna festés közben is két dimenzióban látni ezeket a növényi és virág formákat. Ennek következményeként születtek meg a következő képek: Simulated dream so pure 2022, (vegyes technika/mdf lemez, 70x50 cm), Genovese nights 2022, (vegyes technika/mdf lemez, 70x50 cm), My sister's beautiful mind 2023, (vegyes technika/mdf lemez, 70x50 cm), Jericho 2023, (akril/vászon 140x200 cm).

A két dimenzióba való transzponálás mellett, a horror vacui kompozíciós elv is felkeltette az érdeklődésem. Mindig is vonzott az itáliai barokk freskók buja mindent beborító naturalisztikus pompája, ahol minden térkitöltő egységnek megvolt a funkciója, és ezt a dús talán kicsit fullasztó érzést szerettem volna a képeken is megjeleníteni.

Az alkotási folyamat során szeretek az úgynevezett “flow” állapotba kerülni, ugyanis azt vettem észre magamon hogyha ebbe az állapotba kerülök, akkor a mintázatok ritmusa a folyó elv szerint tudnak megmutatkozni. Nem tervezem meg előre, pontosan, hogy fog kinézni a festmény: se kompozíciós vázlatok, se tervek. Egyedül a növényi megfigyeléseim és az általam meghatározott színek azok, amik determinálják a végkifejletet.

A színhasználatot tekintve az eredeti koncepcióm az volt, hogy vibrálóan élénk festékeket alkalmazok, melyek önmagukban is hozzátesznek a kép lüktető ritmusához. Ugyanakkor kísérletezésekből tapasztaltam, hogy az általam kedvelt színeikből álló paletta alkalmazása az, ami igazán inspiráló számomra, és segíti a formákkal való munka kiteljesedését.

A virágok és egyéb növényi motívumok mellett elkezdtem játszani a különböző geometria, és anatómiai formákkal is. A tükör darabokra emlékeztető formák megjelenése beemelése a festményeim motívumrendszerébe egy előre mozdító pont volt, hiszen ennek az anyagnak a tükröződése és csillogása indított el a felé, hogy organikusabb, színesebb tükröződő felületeket és tárgyakat keressek; így találtam rá az eozin máz izgató vizuális megjelenésére. A virágos alakok háttér viszonyában mindig is szerettem játszani a perspektívával és a formák léptékével egyaránt. Ugyanakkor céljaim közé az is tartozott, hogy összekeverjem a rajzos és a foltszerű motívumokat.

A művészettörténeti háttér kutatásához, hozzátartozik, hogy a különböző kurzusok hatására újabb és újabb területek kezdtek érdekelni. A magyar népművészet kurzuson tanultak elindítottak egy textil mintázati érdeklődés felé. Figyelmet szenteltem főleg az indiai és a kínai ipar és ruhaművészet és ezek hatása a 14-18. századi európai divat és belsőépítészeti kultúrára. Indiában a chintz viselet egy fényes anyagú pamut szépen kihímezve. A chintz jelentése = behinteni magokkal, szirmokkal, ami egy fajta tervezett esetlegességet mutat. Az ismeret erről a fajta viseletről a Francia Kelet Indiai társaság által jutott el először Hollandián keresztül Európába a 17-18. század fordulóján. Mindemellett létezett egy robusztus indiai képi stílus, amelyben egy vastagabb faág jelenik meg, ami meghatározza a kompozíció irányát, és amelyen nagyobb és kisebb növényi ábrázolások, bimbók és termések szerepelnek. Az indiai hatásokra az európai tervezők saját modort alakítottak ki, az úgy mond delicate european stílust, aminek nincs főbb irányvonala, főként ruhákat díszít, és ahol a minták vékonyabbak, a vonalak finomabbak, a virágok élethűebbek, de kisebbek és dúsabbak úgy mint a termések vagy bimbók.

Gyakran alkalmazom munkáimban a vermiculart: háttért kitöltő kisebb dekoratív mintákat – amit a féreg járat rajzolata miatt nevezték így - ruhák derekát és szőnyegek széleit is díszítették.

Ugyanakkor sokszor támaszkodom a millefleur motívum rendszeréhez, ami egy középkori európai gyökerű mintázat, amely díszesen körbevette a pástör vagy a heraldikai jelenetet

Mindezek mellett számos inspirációt nyertem a mór-arab stílusból is, ami egy geometrizáló, tengelyesen szimmetrikus, stilizált akantuszokat és pálmaleveleket indákat vonultat fel. Ez az irányvonal a spanyol- mór háborúknak köszönhetően beszivárgott már a reneszánsz idején Spanyolországba, Dél-Franciaországba és Aragóniai Katalin által Angilába is.

A 20. századi előképek közül kiemelkedő volt számomra Sonya Delaunay Prisms című festmény sorozata és ami nagyban meghatározta a festményeim színekhez való viszonyulásomat; hatására megmutatni kívántam az árnyékok auráját és a különböző színű fények természetét is. A kontrasztok és a réteges festészeti építkezés is ezt a hatást próbálja fokozni a Zsolnay Vision sorozat munkáiban. Johannes Itten és Paul Klee a Bauhaus időszakában keletkezett színtani munkássága is jelentősen befolyásolta munkáim alakulását.

A művészettörténeti referenciák mellett hatást gyakorolt rám az emberi test mikro egységeinek tanulmányozása. Szívesen vettem részt a Szövettan és vizuális ábrázolás c. kurzuson, ahol a sejtek és sejt rendszerek felépítése kezdetben öntudatlanul majd később tudatosan bevonódott a művészetembe. A két területben, ami a növényi mintás textília tervezésben illetve a sejtek tanulmányozásában a rendszer és a rendszerben való gondolkodás az, ami közös, illetve az, hogy mind a kettő organikus formákkal foglalkozik. A gondolataimban mindig is szerettem ütköztetni ezeket a jelenségeket: organikus-tervezett, ember által alkotott-természetes, gömbölyödő amorf-geometrikus.

A Zsolnay Vision c. festménysorozat egy nyári kísérletezésből kiinduló projekt. Futó edzéseim során a városban található eozin-mázás kültéri szobrokat lefotóztam különböző napszakokban és fényviszonyokban, mert nagyon érdekelt a tükröződő felület milyensége. A fentiekben említve az előzmények során használtam geometrikus üvegre emlékeztető tükröződő alakzatokat, amelyek továbbfejlesztésén kezdtem el dolgozni ezzel a fotó dokumentációval. Édesanyámtól kaptam egy gyűjteményes könyvet, ami ezzel a témával foglalkozik. Így indult a Zsolnay Vision I. c. munka. Aukciós házakat, zálogházakat, a Zsolnay örökség kezelő múzeumokat és a helytörténeti gyűjteményt kerestem fel, hogy minél behatóbban megismerhessem a különböző eozinozott formákat. Az ott fellelt Zsolnay tárgyakról készített fotókat digitálisan szerkesztettem, absztraháltam és sejtes formákba öntöttem.

Az első képen az arany-türkiz árnyalatú eozint vizsgáltam, amit levendula és viola árnyalatú háttérrel társítottam. A továbbiakban egyik tanárom biztatására kivettem egy kötetet, amely olyan alkotókról szól, akik a 21. században alkalmazzák ezt a technológiát

művészetükben. Itt találkoztam Julia Kunin nevével először. Projektemhez szerettem volna egy interjút készíteni és Julia rendelkezésemre állt. Rendkívül inspiráló személyiség óriási tárgyi tudással, az ő tanácsára kezdtem el foglalkozni Bernard Palassy munkásságával, illetve utána néztem olyan elfeledett vagy éppen Magyarországon már nem elérhető eozinos tárgyaknak, amik mind formájukban mind színvilágukban eltérnek az itthon fellelhetőktől. Így találkoztam a Los Angeles County Museum online gyűjteményében egy vörös-fekete eozin berakásos ottománnal.

A Zsolnay Vision II. c. kép elkezdése előtt azt célt tűztem ki magamnak, hogy absztraháljam a Zsolnay eozin folyékony csillogó hatását. Akrill bázisú eszközökkel dolgoztam, akrill filccel, akrill festékkel, akrill spray-vel és akrill pasztával. Színek tekintetében a zöld-arany eozint választottam, amit az argentin inspirációjú vörös-föld pasztelles árnyalatú háttérszínnel próbáltam ellensúlyozni. Az eozinsejtek fény aurái egy világosabb és hidegebb magenta árnyalataiból állnak, míg árnyékaurái az ibolya koloritjait idézik meg. Az akrillspary-vel fújtt háttérkitöltő növényi motívumok komplementer színei ugyanakkor mennyiségi kontrasztban enyhítik a rózsaszín háttér domináns hatását.

Irodalomjegyzék:

- Régi Magyar hímezések: Sikorska-Zsolnay Júlia
- The complete costume history: Auguste Racinet, 2018 December 10., Taschen America Llc
- Reviving the light: Edina András, 2012 október 17., Balassi Intézet-Iliad
- Magyar népi kerámia: Domanovcszky György, 1968, Corvina kiadó
- A magyar szecesszió művészete: Szabadi Judit, 1979, Corvina kiadó
- Zsolnay Kód: tolvaly ferenc, 2020, Alexandra
- Zsolnay aranykora Gugyi László gyűjteménye: Csenkey Éva, 2023, Kossuth kiadó zrt.
- Villa d' Este: In Tivoli: Andrea Bruciati, 2016, Skira Publishing
- Spendlor of Roman wall painting: Umberto Pappalardo, 2009, Getty trust
- Sonia & Robert Delaunay: Robert Delaunay, 1977
- Paul Klee on Modern Art: Paul Klee, Herbert Read, 1967
- A Színek művészete: Johannes Itten, 2002

